

REPUBLIKA SLOVENIJA

KABINET PREDSEDNIKA VLADE

Magnetogram ni lektoriran!

MAGNETOGRAM

UVODNEGA GOVORA PREDSEDNIKA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE BORUTA PAHORJA OB OBRAVNAVI PREDLOGA ZAKONA O RATIFIKACIJI ARBITRAŽNEGA SPORAZUMA MED VLADO REPUBLIKE SLOVENIJE IN VLADO REPUBLIKE HRVAŠKE NA 16. REDNI SEJI DRŽAVNEGA ZBORA

Ljubljana, 19. april 2010

PREDSEDNIK VLADE BORUT PAHOR: Spoštovani gospod predsednik, spoštovane poslanke in poslanci. Ko sem nastopil mandat predsednika vlade sem v mojem imenu in v imenu mojih kolegic in kolegov dejal, da sta pred nami dve nalogi. V domači politiki rešitev gospodarske krize, v zunanji politiki rešitev odnosov z Republiko Hrvaško. Ne da bi podcenjeval druge naloge ali obveznosti, toda ker mora vlada imeti nek prednostni pogled na svoje naloge, sem ta dva določil kot bistvena. Takrat sem dejal, da si pri domači politiki želim, da bi lahko čim prej rekel da, ali ponovil Churchillove besede, da sicer še ni konec krize, da niti ni še začetek konca krize, ampak da je konec začetka. In danes lahko utemeljeno rečem, tukaj pred tem visokim zborom, da je glede prve domače naloge, to je reševanja gospodarske krize mogoče reči da smo na koncu začetka in da Slovenija počasi a zanesljivo okreva. In to prav tako hitro, kot je hitro padla ob začetku krize.

Drugič, danes se bomo ukvarjali z zunanjepolitično domačo nalogo, in to je rešitev odnosov s Hrvaško. Ko sem prevzel naloge, sem povedal, da se strinjam z odločitvijo prejšnje administracije oziroma prejšnje vlade, da zaradi prejudicov, ki niso bili rešeni v dokumentih hrvaške vlade v pogajanjih z Evropsko komisijo, v jeseni tistega leta 2008, mislim, da je šlo za oktober vlada ne da soglasja za odpiranje in zapiranje poglavij. S tem sem prevzel nase, takrat večina vas ni vedela, upravičeno spor se še ni zaostрил, izredno težko nalogo, da potem, ko je vlada dala neke vrste veto na pogajanja Hrvaške z Evropsko unijo, ne sicer tako oster in tako jasen, kot sem ga potem kot predlog dal sam, da iz tega izredno zapletenega položaja rešimo Slovenijo tako, da rešimo dva problema na en mah. In to je, da določimo pošten način določitve poštene meje med obema državama in da omogočimo sosednji državi, naši vzhodni sosedji da nadaljuje pot v Evropsko unijo, ker je tudi to naš strateški, gospodarski, politični in drug interes. In kaj lahko rečem glede druge naloge - da nam je uspelo. Vem, da boste imeli nekateri vrsto kritik in pomislekov, ampak da jih bomo slišali, bomo počakali na vas.

Ampak, jaz imam to prijetno dolžnost danes, da ta visoki dom, gospod predsednik, in slovensko javnost opozorim, da smo prvič v 18-ih letih pred trenutkom, ki utegne državni zbor, potem ko je to storil že hrvaški sabor, ratificirati sporazum, ki določa način reševanja meje in s tem odpraviti eno izmed najbolj nevrvalgičnih zunanje-političnih in domačih vprašanj, ki so tako rekoč od osamosvojitve naprej obremenjevale obe domači politiki, države v bilateralnih odnosih in seveda vpliv, vlogo, imidž, prestiž, ugled obeh držav, tudi naše, v mednarodni skupnosti. Za me ni bilo sprejemljivo, da rešimo vprašanje prejudicov samo tako, da določimo neko besedilo ali nek sporazum med državama, ki bi reševali samo

vprašanje prejudicev. To je bilo mogoče. To je predlagalo francosko predsedstvo na začetku. Jaz sem imel to izbiro, jaz bi se lahko takrat napačno odločil, da bi sprejel predlog francoskega predsedstva in ustvaril vtis, da smo sprejeli nek pravni akt, ki seveda ne bi bil nič zelo zavezujoč, ki bi obvezoval Hrvaško, torej daje izjavo enostransko ali pa večstransko, da dokumenti, ki so predloženi Evropski komisiji, ne prejudicira določitve meje. Ampak moja ambicija je bila večja, in kot sem rekel na začetku, to bo mandat velikopoteznih odločitev, tudi ne popularnih, in ena izmed teh je tukaj. Ko sem predlagal sklenitev sporazuma, je 95% Slovencev in Slovencev minilo v anketah javnega mnenja, da je treba z blokado nadaljevati. Jaz sem pa skupaj z ministrom, skupaj s sodelavci, z vlado, prišel do rešitve, ki je bila mogoča ob asistenci Evropske unije in Združenih držav Amerike, obema, predsedstvu Evropske unije in vladi v Washingtonu bi se rad zahvalil za pomoč pri tem, ko smo s hrvaško rešili ta problem. Samo kratko, ker mi veliko časa ne ostaja, decembra torej nasledimo izredno zapleteno situacijo, ampak se pravilno odločimo za težjo pot. V razmerah, ko vsi pričakujete, da se bomo osredotočili izključno na probleme ekonomske narave, pravilno odločimo, da ti dolgoročno ne morejo biti rešeni, če ne bomo rešili vprašanja zunanje politike, vsaj tako se je zdelo, vprašanja sporov s Hrvaško. Kako pomembni so ti spori, se je začelo kazati, ko niso bili več samo zunanje-politični, ampak so postali pravzaprav spori že na koncu, na človeški ravni. In so z zapletanjem krize pravzaprav grozili, da iz političnega postanejo varnostni. V tem času je bilo potrebno prediskutirati ve možnosti z našimi kolegi na Hrvaškem in razmere so bile zelo zaostrene, nezaupanje na popolnoma nizki ravni. Treba je bilo pridobiti podporo Evropske komisije oziroma Evropske unije, da to je problem, da to je v "issue", da to ni samo nekaj, kar je Slovenija dala na dnevni red evropske politike zato, ker, bom rekel iz principa, iz kaprice blokira Hrvaško na poti v Evropsko unijo. Tudi to smo uspeli in dobili razumevanje Evropske unije, da je prišla v pomoč, in to ne tako, da bi se lotili odprave samega formalnega zadržka prejudicev, ampak da bi rešili samo vprašanje in to je bilo določitev meje. In potem se je začelo. In se je klavrno končalo sredi junija, ko je Hrvaška odpovedala nadaljevanje pogajanj pri tako imenovanem sporazumu REN2. Za to javnost verjetno ni potrebno posebej razlagati za kaj gre. In potem je nastopilo najbolj dramatično obdobje v odnosih med državama. Ni bilo več nobenega državnega pritiska, ni bilo nobenega zaupanja med državama, na politični, gospodarski, na drugih ravneh, čisto človeških, je prišlo do absolutne zaostritve odnosov med državama in vse skupaj je grozilo z eno zelo klavrno prihodnostjo za oba naroda, za obe državi in za celo regijo vtem delu Evrope. In takrat je bilo treba zbrati ta pogum in presojo in ambicioznost in preprosto narediti en velik korak naprej, in to je dati ponudbo sosednji Hrvaški, ki bo verodostojna in ki bo zahtevala politični pogum in treznost in odločnost na obeh straneh. In zaupanje do zadnjega dneva, ko bo prišlo do podpisa. O Trakuščanov, 31. julija, ko sva prvič sedla s predsednico Kosorjevo do 4. novembra 2009, je bil niz izredno zahtevnih, opaznih, bolj ali manj javnih pogovorov in izmenjave mnenj in stališč, tako na ravni ministrstva, na osebni ravni, na ravni posredovanja tretjih držav Evropske unije in na koncu je prišlo 4. novembra do podpisa arbitražnega sporazuma.

Tisti, ki mu bodo danes nasprotovali, imajo bržkone neko čisto politično dolžnost, da povedo, kaj je alternativa. Ko sva se s predsednikom Janšo srečala na soočenju avgusta pred volitvami, je novinarka tedaj, če se ne motim, postavila vprašanje, ali je za Slovenijo določitev meje med državama pogoj za sprejem Hrvaške v Evropsko unijo, sva odgovorila različno. Zame to ni bil pogoj, medtem ko je bil za sogovornika to pogoj, in za večino slovenske politike je bil to pogoj. Danes imamo sporazum, ki nam omogoča, če ratificiramo ta dokument, sebe in sosednjo Hrvaško zavežemo, da bomo spoštovali odločitev arbitražnega sodišča. Da je arbitražno sodišče, gospe in gospodje, nekaj bistveno boljšega, kot je haaško sodišče, mi dovolite, da zdaj v uvodu tega ne govorim. Naj tu ne bo nobene napačne presoje, da je Slovenija pri izhodiščih za pogajanja za arbitražni sporazum šla pod standarde, ki jih je imela prejšnja vlada za sklenitev sporazuma v Haagu. Naj ne bo

nobenega napačnega mnenja. Mi smo upoštevali enake principe. Naj ne bo danes kakšnega napačnega mnenja, da »kobajagi« arbitražni sporazum nima načela zunanje pravičnosti, Haag bi pa to prinesel, Sloveniji omogočil teritorialen stik z odprtimi vodami, ta arbitražni sporazum pa ne. Vas lepo prosim! Mislim, kaj bomo delali v kampanji pred volitvami, eni in drugi, tisti, ki smo za in proti, je naša stvar. Ampak v tem visokem domu si pa moramo povedati to, kar je res: arbitražni sporazum določa nalogo arbitražnemu sodišču, da določi stik Slovenije z odprtim morjem. To je naloga arbitražnega sodišča. Tega v Haagu ne bi mogli doseči. Samo dvakrat je bilo uporabljeno načelo »ex aequo et bono«, jaz nisem imel nič pri tem, da se ga uveljavi, ampak preden gremo potem kasneje v mednarodne detajle, mislim, da od naših ljudi težko pričakujemo, da bodo vedeli, kaj pomeni »uti posidetis de facto«, »uti posidetis de iuris«, kaj pomeni načelo »ex aequo et bono«, kaj pomeni »junction« in tako naprej. Kar se »junctiona« tiče, mimogrede, če že diskutiramo, besede »teritorialni stik« ni v mednarodnem pravu, je pa beseda »junction«. In mi smo jo dosegli, na našo pobudo je prišla v sporazum »Rehn 2«, kar je bilo seveda za hrvaško stran precej nesprejemljivo in zato je sprva tudi zavrnila nadaljevanje pogovorov. »Junction« je bila, ne nazadnje, beseda, ki jo je v angleškem izvorniku uporabil sporazum Drnovšek-Račan. Torej, če in kolikor Slovenci menimo, da je treba po mirni poti na pravičen način doseči pravično določitev meje, imamo zdaj po 18 letih prvič orodje, ki to lahko doseže, in smo tako daleč z njim, da lahko to doseže relativno hitro, predvidljivo in na sprejemljiv način za obe državi. Dobili bomo označitev meje na kopnem, kolikor je ostala odprta po tem, ko smo sprejeli 25. junij kot presečni datum, določili jo bomo na morju, kjer ni bila, in to tako, da bo Slovenija imela stik z mednarodnimi vodami. Prekinili bomo situacijo, ki za nas ni ugodna, ker če kdo pravi, pustimo zdaj ta sporazum ob strani in se bomo na novo pogajali, morate vedeti, da bo situacija »de facto« taka, kot je bila dolga leta in je za nas nesprejemljiva, ker je zatečeno stanje slabše od stanja 25.6.

Tako da, prosim, ko se odločamo o tej stvari, se odločamo o zelo veliki stvari. Odločamo se o izboljšanju odnosov z Republiko Hrvaško. In upam, da so naši ljudje videli razliko v atmosferi, v gospodarskem, političnem in ne nazadnje tudi v čisto človeškem smislu, med zaostrovanjem in zdaj med relaksacijo teh odnosov. Drugič, da imamo po 18 letih nek sporazum, ki ga je sosednja Republika Hrvaška sprejela tudi zato, ker je pravilno presodila, da je njen temeljni interes, da vstopi v Evropsko unijo, kar je tudi naš interes, in ga je zato sprejela. Da ne bo tu kakšnih napačnih presoj - moje stališče je, da ga v nobenih drugih okoliščinah hrvaška politika, takega kot je, ne bi sprejela. In tudi ni vprašanje, če bi leta 1996, 1997 spreminjali Ustavo Republike Slovenije zaradi španskega kompromisa, ampak smo takrat ocenili, da je to potrebno zato, da nadaljujemo pot v Bruselj. In natančno tako se je zgodilo tokrat na hrvaški strani.

Še enkrat povem, da ne bo nesporazumov, nič ni bilo prej, pred volitvami, ko smo prevzeli odgovornost tudi za zunanjo politiko, v izhodiščih takega, kar bi Sloveniji garantiralo boljši rezultat, kot ga garantira ta arbitražni sporazum. Nič. Blejski sporazum je govoril o zunanji pravičnosti, kot, da ne bom narobe rekel, hipec, kot prednostnem načelu in vsi vemo, kako je do omenjenega načela »ex aequo et bono« prišlo, ampak OK. Poanta, s katero želim končati, da bo imel minister na koncu, te sicer po mojem prekratke razprave o tako prepomembnem vprašanju še čas.

Slovenija ima enkratno priložnost, da zaradi majhnega zgodovinskega okna priložnosti ratificira sporazuma, ki je tudi nam v veliko korist, Hrvaški predvsem za to, ker ji omogoča nadaljevanje vstopanja v Evropsko unijo, sicer ga ne bi podpisala. Sloveniji pa zato, ker to okoliščino, da Hrvaška vstopa v Evropsko unijo, je na dovolj pameten in preudaren način izkoristila, zato, da smo sploh do sporazuma prišli. Ta sporazum je za Slovenijo dober, brani vitalne interese, načela pravičnosti je v njem povzeto na tak način, kot v nobenem drugem

po mojem sporazumu ne bi bilo. Mimogrede, če bi šli v Haag, tudi, če bi imeli »ex aequo et bono«, veste pa, da za Hrvaško reševanje povsem mimo mednarodnega prava nikoli ni bilo sprejemljivo, bi po zadnjih judikaturah haaškega sodišča najprej postavili del limitacijo po sredini Piranskega zaliva in potem šli v odstopanja za malo. Zdaj ta možnost v sporazumu zelo natančno določa, kakšna utegne biti na koncu rešitev v Piranskem zalivu, vsekakor mora arbitražno sodišče določiti stik z odprtimi vodami.

Predsednik, gospe in gospodje. Rad bi se ob tej priložnosti zahvalil vsem, ki so pomagali slovenski vladi, da je prišla do te rešitve. Razumem, da na tej poti, žal, nisem imel druge izbire, kot izbrati med dvema slabima rešitvama in to je slabima z vidika nacionalne enotnosti in to je, da v enem trenutku nadaljujem s konsenzom, ki bi bil konsenz, kako bi se reklo, negativen, se pravi, konsenz v tem, da se nič ne stori ali pa da prevzamem iniciativo, rešim skupaj s sodelavci in sodelavkami problem in ga dam pred ta visoki zbor in potem pred ljudi in naj oni presodijo dokončno. Jaz samo upam, da bomo uspeli v javnosti zapletena pravna vprašanja razložiti dovolj elementarno, da bodo vsi ljudje razumeli, da imamo imenitno orožje v rokah, ne orožje, ampak instrument za rešitev enega izredno kompliciranega problema in da je alternativa temu zaostrovanje odnosov, nezaupanje, nek nemir v tem področju Evrope, nekaj, kar si tudi mi ne želimo, ampak želimo imeti rešena mejna vprašanja, dobre odnose s sosedi, dober imidž Slovenije v mednarodni skupnosti, eno širšo vplivno politično gospodarsko sceno v tem delu Evrope in da je sporazum točno korak na tej poti. Hvala lepa.